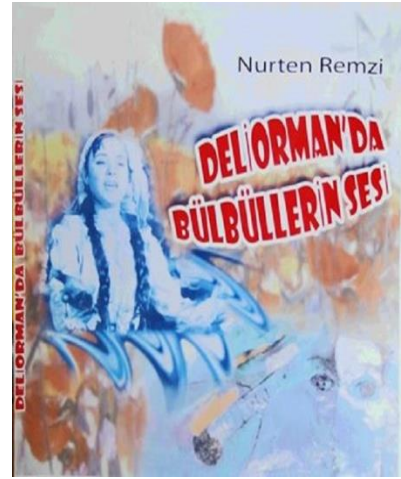

**BULGARİSTAN'DA TÜRKÇENİN SESLERİ: “DELİORMAN'DA
SUYUN GÖZÜ” VE “DELİORMAN'DA BÜLBÜLÜN SESİ”**

Nurten REMZİ, *Deliorman'da Suyun Gözü*, Edirne Valiliği İl Özel İdaresi,
Şumnu, 2010.

Nurten REMZİ, *Deliorman'da Bülbüllerin Sesi*, Art Print, Şumnu, 2015.

*Ozan İPEK**

*“Ben kavgamı seviyorum.
Hareketi, hızı, çabayı...
Barış güvercini kanatları olmayı...
Telsiz sazları tamir etmeyi...
Türkü olmayı...”*
(*Kavgamı Seviyorum- N.Remzi*)

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü – Ankara
ozanipek@gazi.edu.tr

Edebiyat, söz ve yazı ile yapılan güzel ve tesirli bir sanat olması nedeniyle birey ve toplum üzerinde büyük etkilere sahiptir. Anadilinin söz denizinde üretildiğinde; milletlerin karakterini, kişiliğini ve kültürel kodlarını üzerinde taşıyan edebiyat, aynı zamanda bireylerin mensup olduğu toplumla aidiyet bağlarını oluşturması ve pekiştirmesi bakımından da birey ve fert hayatında önemli bir rol oynar.

Türk edebiyatı, Türkçenin konuşulduğu her yerde yapılan edebiyattır. Türkçenin çekilmediği ve Türkçenin yaşamını sürdürdüğü her köy, her kasaba, her şehir ve her ülkede Türk edebiyatının varlığından söz edilmelidir. Türkiye'den Avrupa'ya, Orta Asya'dan Orta Doğu'ya kadar geniş bir coğrafi yelpazede Türk edebiyatı meyvelerini vermektedir. Bu engin birikimin yaşadığı ve yaşatıldığı yerlerden biri de Balkanlardır. Gün geçtikçe Türk nüfusu azalsa da Kosova, Makedonya, Romanya, Bulgaristan gibi ülkelerde Türkçenin ve Türk edebiyatının izleri görülmektedir.

Bulgaristan, Balkanlarda Türkçenin ve Türk edebiyatının varlık sahasını oluşturan ülkelerden biridir. Ülkede mevcut Türk nüfusu geçmişe nazaran azalsa da, bölgede Türkçenin ve anadili merkezli edebiyat ürünlerinin etkisi; fertleri ve toplumu millet şuuruyla korumakta, onlara kendi kültürlerini yaşama ve yaşatma imkânı sunmaktadır.

Nurten Remzi, ömrünü Bulgaristan Türklüğüne adanmış, Türkçenin Balkanlardan çekilmemesi için "edebiyatı" kıymetli bir vasıta olarak değerlendirmiş, sözlü kültür ürünlerimizin kaybolmaması için emek vermiş önemli bir şahsiyettir. Remzi, Bulgar Türklüğünün yasak ve baskılar sonucu unutulmaya yüz tutmuş kültürel değerlerini çocuk ve gençler ile buluşturmanın çabası içerisindedir. Bu amaçla folklor araştırmaları yapmakta, köy köy kasaba kasaba gezerek yaşlılardan derlediği türkü, mani, bilmece ve diğer halk verimlerini kitaplara aktarıp notaya almakta ve kültür merkezleri vasıtasıyla çocuk ve gençlerle buluşturmaktadır. Onun faaliyetlerinde, kendi kültürel deryasını tanımak ve tanıtmak esastır. Bunu gerçekleştirirken ise yan yana ve omuz omuza yaşadığı diğer etnik unsurlara sırt çevirmek yerine, onların kültürel değerlerimizi önyargısız bir biçimde tanımasının mücadelesini vermektedir. Remzi, çocuklar için çıkardığı *Mozaik Dergisi*'nin yanı sıra *Mani Mani Deliorman*, *Kavgamı Seviyorum*, *Vapur Çıgılları*, *Genç Kalemler*, *Deliorman'da Suyun Gözü* ve *Deliorman'da Bülbüllerin Sesi* kitaplarının yazarıdır. Nurten Remzi hayatını kendi diliyle şöyle anlatıyor:

“Folklorumuza aşığım. Yıllarını folklor araştırmalarına, bölgemizde kalan ve bulunan türkü, mani, oyun, gelenek, fıkra, atasözü, bilmece, koro, folklor ve bağlama grubu yöneticiliğine, koreografi öğrenimine, Deliorman ve Dünya Türk Edebiyatına, yöremizdeki Türklerin geçmişine, bugününe ve geleceğine, ilgilerine, günlük kıyafet, kullandıkları araç ve gereçlere, yaşam tarzına, sosyolojik, siyasi ve ekonomik durumuna, eğitim ve kültürüne, başka dallarda kendimi geliştirmeye ya da kurslara katılıp bilgilerimi uygulamaya adanmış biri oldum.” (Remzi, 2010, s. 9)

Nurten Remzi'nin 2010 tarihinde çıkardığı “Deliorman'da Suyun Gözü” adlı kitabı; Önsöz, Türkülerimiz, Edebiyatımızda Türkülerimiz, Deliorman'dan Notalı Türkçe Türküler, Maniler, Fotoğraflar, Maziden Hatıra ve Türk Folklor Ekipleri, Sanatçılar, Solistler, Müzisyenler bölümlerinden oluşmaktadır.

Önsöz bölümünde yazar, eseri nasıl ve niçin hazırladığını belirtmektedir. Remzi, kitabın yazılış aşamasında hissettiği sorumluluk duygusunu, Bulgar Türklüğü için folklor araştırmalarının önemini ve kitabını yazma gerekçesini bu bölümde kısaca ifade etmiştir:

“Çocuklarımıza, geçlerimize, bizden sonraki nesillere türkülerimizi sözü ve sesi ile bırakmamak, öğretmemek ve unutturmak, geçmişimizi, benliğimizi, özümüzü kaybetmek, kökümüzü kurutmak, kendimizi yok etmek kadar ağır suç işlemiş oluruz gibi düşünceler içindeyim.” (Remzi, 2010, s. 9)

“Türkülerimiz” ve “Edebiyatımızda Türkülerimiz” bölümünde ise önce folklor ve türküler hakkında bilgilere yer veren Remzi, ardından edebiyatımızda türkülerini konu alan şiiirlerden örnekler verir.

*“Ne yazarları belli, ne bestecileri,
Baharda tohumları toprağa inen
Gökyüzüne duygularla yükselen
Türkülerimiz! Ahh, türkülerimiz.” (Remzi, 2010, s. 20) (Türkülerimiz – N. Remzi)*

“Deliorman'dan Notalı Türkçe Türküler” bölümünde yazar, Deliorman bölgesinde söylenen türkülerini notaya aldırıştır. 38 türkünün yer aldığı bu bölümde TRT repertuarlarında henüz yerini almamış türküler de bulunmaktadır.

“Maniler” bölümünde ise Remzi, öncelikle maniler hakkında kısa bir açıklama yapmış, ardından Deliorman bölgesinden derlediği manileri okuyucuya sunmuştur.

*“Sofya minaresi
Yetmiş iki basamak
İstemiyorum yârim
Senden ayrı yaşamak.”* (Remzi, 2010, s. 136)

“Fotoğraflar” bölümünde ise yazar, Şumnu Kültür Evi bünyesinde yurt içi ve yurt dışında yapılan folklor etkinliklerinin fotoğraflarını paylaşmıştır. Bu bölüm, folklor unsurlarını fotoğraflar yoluyla görsel açıdan somutlaması bakımından önem taşımaktadır.

“Maziden Hatıra” bölümünde Remzi, 1960 ve 70’li yıllara ait hatıraları okurlarıyla paylaşmaktadır. “Türk Folklor Ekipleri, Sanatçılar, Solistler ve Müzisyenler” bölümünde ise Deliorman bölgesinin müzisyenlerini ve folklor ekiplerini tanıtmıştır.

2015 yılında yayımlanan “Deliorman’da Bülbüllerin Sesi” adlı eser, “Deliorman’da Suyun Gözü” kitabının devamı niteliğindedir. Bu durumu Remzi kendi ifadesiyle şöyle anlatır:

*“Bu ikinci notalı türkü kitabımı büyük istek ve zevkle hazırladım.
“Deliorman’da Suyun Gözü” adını taşıyan ilk türkü kitabımın devamı olarak
sizlere sunuyorum.”* (Remzi, 2015, s. 5).

Kitap, “Merhaba Türkü Severler, Türkülerimiz, Geleneksel Türküler, Ezelden Fotoğraflar Anlatıyor, Kıyafet ve Süsler, Türküleri Yansıtan Ressamlar, Çocuk Resimlerinde Türküler, Edebiyatımızda Türküler, Atasözleri ve Müzik, Gelin İlahisi, Maniler, Nesilden Nesile, Çocuk Oyunları, Tekerlemeler, Bebek Oyunları, Parmak Oyunları, Notalı Türküler, Müzisyenler, Orkestralar, Sanatçılar, Folklor Dışında Çalışanlar, Dobruca Folklor Takımları, Kamçı Boyundan Gelen Gruplar, Gerlova Folklor Takımları, Karadeniz Kıyısından, Tuna Kıyısından Gruplar, Deliorman Folklor Takımları, Deliorman İlahi Koroları, Şumnu Kültür Evi Ekipleri, Şumnu Destan Grubu, Şumnu Saz Orkestrası, Şumnu Davul Zurna Takımı, Şumnu Kadın Korosu, Şumnu Kültür Evi İlahi Korosu, Şen Mozaik Çocuk Korosu, Uluslar arası Çalışmalar, Göçmenlerin Folklor Takımları, Razgrad Tiyatrosu, Şumnu Tiyatrosu, Medyalarda, Seyircilerimiz, Nurten Remzi ve Kaynakça” bölümlerinden oluşmaktadır.

“Merhaba Türkü Severler” bölümü önsöz olarak hazırlanmıştır. Bu bölümde yazar; kitabını yazma süreci, kitabın düşünsel arka plânı ve kendi tecrübeleri ile ilgili bilgiler vermiştir.

“Türkülerimiz” bölümünde Remzi, türkü kavramı üzerine açıklamalara yer vermiştir. Sonrasında fotoğraflarda, ressamın resimlerinde, çocuk resimlerinde ve edebiyatımızda türkülerin izlerini sürmeye devam etmiştir. “Kıyafet ve Süsler” bölümünde yazar, Deliorman bölgesine ait geleneksel kıyafetleri okuyuculara sunmuştur.

“Atasözleri ve Müzik” , “Gelin İlahisi”, “Maniler”, “Çocuk Oyunlar”, “Tekerlemeler”, “Bebek Oyunları” ve “Parmak Oyunları” bölümlerinde folklor verimleri olan atasözleri, maniler, bebek ve çocuk oyunları, tekerlemeler gibi sözlü kültür ürünlerinden örnekler verilmiştir.

*“Leylek lekirdek
İçi dolu çekirdek
Çekirdeğin içi yok
Süleyman’ın kıcı yok.”* (Remzi, 2015, s. 34)

“Notalı Türküler” bölümünde yazar, tıpkı ilk kitabındaki gibi notaya aldığı türkülere yer vermiştir. Bu bölümde Deliorman bölgesinden derlenen 46 türkü notalı olarak sunulmuştur. Çeşitli musiki makamlarında notaya alınan bu türküler, Deliorman türkülerinin söz ve makam özelliklerini yansıtmaları bakımından değer taşımaktadır.

Kitabın diğer bölümlerinde ise fotoğraflarla Şümnu Kültür Evi’nin faaliyetleri, yöredeki çeşitli folklor ekipleri ve orkestralarının tanıtımı, yöre sanatçılarının tanıtımı ve yörede yapılan tiyatro faaliyetleri hakkında kısa bilgiler bulunmaktadır. Son iki bölümde ise Nurten Remzi’nin biyografisine yer verilerek ardından eserde yararlanılan kaynaklar belirtilmiştir.

“Deliorman’da Suyun Gözü” ve Deliorman’da Bülbüllerin Sesi” adlı birbirlerinin devamı olan eserler ana hatlarıyla “folklor” esaslıdır. Bu iki eserde de türkülerden manilere, çocuk oyunlarından tekerlemelere kadar, yöresel çalgılardan kılık ve kıyafetlere kadar folklor unsurları zengin bir biçimde işlenmiştir. Her iki eserde de büyük ölçüde Türkçe kullanılmakla birlikte, Bulgar okurlara tanıtım amacıyla yer yer Bulgarca kısa açıklamalara yer verilmiştir. Her iki kitap da Deliorman folkloru hakkında bilgi edinmek isteyenler için önemli bir kaynak olarak belirtilebilir.

Bulgaristan’da Türkçenin sesleri olarak değerlendirebileceğimiz “Deliorman’da Suyun Gözü” ve “Deliorman’da Bülbüllerin Sesi” adlı eserler; edebî miras yoluyla, bir milletin vatanlaştırdığı fakat sonrasında azınlık durumuna düştüğü bir coğrafyada soydaşlarının kimlik kazanma ve kimlik

tazeleme mücadelesinin bir ürünü olması bakımından büyük bir kıymet taşımaktadır. Nurten Remzi'nin bu değerli eserleri Bulgaristan Türklüğünün hafızasını kuvvetlendirecek ve onları atalarının kültürel mirasıyla buluşturacaktır.

*"...Hava gibi, toprak gibi, su gibi
Kutsal bir inanca taparak
Tanrı'ya sığınırız.
Bir varmış, bir yokmuş sanki bu ömür...
Türkülerle kalıcıyız bu evrende
Yaşayan ruhlar gibi."* (Remzi, 2010, s. 9) (*Ömür- N.Remzi*)